

SAOPŠTENJE ZA MEDIJE

Ima li vlast odgovor na visoku stopu recidivizma u kriminalu?

Sarajevo, 06.10.2023. godine

Izveštaj Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo (MUP KS), za prvih šest mjeseci 2023. godine, govori o porastu broja krivičnih djela u odnosu na isti period iz 2022. godine. Od ukupnog broja registrovanih događaja s obilježjem krivičnog djela (KD), 55% je učinjeno po nepoznatom izvršiocu, od čega je naknadno rasvjetljeno 43% događaja.

Činjenica koja zabrinjava je da je od 1.155 prijavljenih lica za počinjena krivična djela, njih 648, odnosno 56% povratnika u činjenju krivičnih djela. U 2022. godini, od 2.366 lica prijavljenih za počinjenje krivičnog djela, njih 1.400, odnosno 59% su recidivisti. Postavlja se opravdano pitanje da li institucije, koje su zadužene za resocijalizaciju počinioca krivičnih djela, rade adekvatno i kvalitetno svoj posao. Sankcija na učinioce KD treba da ima preventivni učinak. Ukoliko reakcija počinioca bude ponovno vršenje KD, to upućuje na neprilagođenost učinioca uslovima života na slobodi. To nam, također, govori i da je recidivizam uzrokovan ili nedovoljnom sankcijom za KD ili neadekvatnim procesom rehabilitacije počinioca kada se on udalji iz zajednice.

Sve karike u lancu istražno-pravosudnih organa bi se morale više posvetiti rješavanju problema povratništva u vršenju krivičnih djela i istražiti njegove rizične faktore. Postojeći rehabilitacijski i resocijalizacijski programi očigledno ne pružaju očekivane rezultate i evidentno je da postoji potreba za njihovim revidiranjem i usklađivanjem s dobrim praksama pojedinih zemalja. Stopa recidivizma u Norveškoj (20%), Austriji (31%) ili Danskoj (35%) su zasigurno primjeri kojima trebamo težiti.

Član 10. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine kaže da je svrha izvršenja kazne (zatvora, dugotrajnog, maloljetničkog, kao i kućnog s elektronskim nadzorom) da osuđene osobe tokom izdržavanja kazne, kroz sistem savremenih odgojnih mjera, usvoje društveno prihvatljive vrijednosti u cilju lakšeg uključivanja u uvjete života na slobodi. Na temelju izvještaja MUP-a KS, ne vidimo da te vrste odgojnih mjera daju konkretan rezultat. Problem post-penalnog života zatvorenika je zasigurno nedostatak probacijskih službi u Bosni i Hercegovini (BiH), koje bi se u konačnici oslanjale na iskustva zatvorskog osoblja tokom programa odgoja i tretmana sa zatvorenicima.

Iako Zakon BiH o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera jasno navodi da su zatvorsko osoblje i drugi relevantni akteri obavezni pružiti pomoć i podršku svakom zatvoreniku nakon odsluženja kazne, institucionalna saradnja nakon njenog odsluženja je gotovo nepostojeća. U procesu pristupanja susjedne Hrvatske Evropskoj uniji (EU), jedan od prioriteta Strategije reforme pravosuđa bila je i uspostava nacionalnog sistema probacije, koji uspješno funkcioniše već 12 godina. Zahvaljujući kvalitetnom radu i razmjeni iskustava s državama poput Ujedinjenog Kraljevstva, Češke, Nizozemske, Španije i Njemačke, ostvarili su brz razvoj, praćen konkretnim rezultatima i uključenosti u sve relevantne evropske razvojne procese. Implementacija mnogih međunarodnih projekata, vezanih za unaprjeđenje izvršenja kazni i unaprjeđenje standarda ljudskih prava pri izvršavanju kazni, za rezultat je imala uvrštavanje Hrvatske na kartu najboljih evropskih država u ovom polju.

Probacijska služba Republike Hrvatske krenula je s radom 2011. godine, kada je broj recidivista iznosio 6.895. U odnosu na 2022. godinu, u kojoj je ukupan broj recidivista bio 2.937, to predstavlja smanjenje za 57% te je ukupna stopa recidivizma u Hrvatskoj, u 2022. godini, iznosila oko 24%.

Pad recidivizma u Hrvatskoj započeo je od 2013. godine i od tada bilježi određeni kontinuitet broja recidivista, oko 3.000 po godini. Brojke nesumnjivo pokazuju da je Hrvatska sistemskim pristupom uspjela suzbiti i ograničiti pojavu recidivizma.

S obzirom da BiH teži prema EU, nesumnjivo je da je ovo jedno od pitanja koje će se naći pred pripadnicima zakonodavne i izvršne vlasti u BiH i možda sistem probacijske službe susjedne Republike Hrvatske može poslužiti kao primjer dobre prakse. Zvaničnici institucija BiH bi trebali provesti sveobuhvatnu analizu razloga visoke stope recidivizma u BiH i građanima ponuditi konkretna sistemska rješenja. Zasigurno će uspostava adekvatnog sistema biti izazov s kojim se moraju suočiti političke elite u narednom periodu, ali u interesu građana i cjelokupnog društva moraju početi s njegovom primjenom u što skorije vrijeme. U kojoj mjeri će probacijske službe biti suštinski važne političkim liderima, zasigurno je sada najzanimljivije pitanje, ali je neupitno da građani od svojih političkih predstavnika očekuju siguran ambijent i prostor za život, baziran na poštivanju demokratskih vrijednosti i principa modernog evropskog društva.

dr. sc. Denis Hadžović
predsjednik Centra za sigurnosne studije

